

پایه استوار تمدن

تمدن چیست ؟ - پایه استوار تمدن در اسلام -
خدائیکه اسلام معرفی میکند - تقرب پروردگار
را چگونه معنی کنیم ؟

اکنون که درست بیحث اساسی خود رسیده ایم و باید صفحه بصفحه ، پدیده های
کوناگون تمدن اسلامی را مطالعه کرده و پیشرفت ها و جلوات عالی اسلامی را ، در طی قرون
از نظر تاریخی ، مورد بررسی قرار دهیم ، ناگزیریم که قبلاً بحث مهمتری را عنوان کرده
و ملاحظه کنیم که آیا اساساً تمدن چیست و اسلام چه طرحی برای بوجود آوردن يك تمدن
ریخته است ؟ و پایه و ریشه تمدن اسلامی را در چه موادی میتوان پیدا کرد ؟ و بالاخره سرچشمه
این فرهنگ درخشان در کجا است ؟ .

تمدن یعنی چه ؟

چنانکه میدانیم خاصیت فطری و طبیعی دستگاه خلقت ، حرکت بسوی کمال است
بشر هم از این قانون مستثنی نیست ، یعنی او هم برای سیر بکمال آفریده شده است ، منتهی
در وی استعداد ترقی و تکامل را گذارده اند ، تا وی خود باراده و اختیار در این راه بکوشد
و تلاش کند و بمقصد برسد .

مظاهر و پدیده های کمال بشری را میتوان به «تمدن» ترجمه کرد و بعبارت دیگر:
میتوان تمدن را در سعادت همه جانبه و نمود کمالات انسانی ملاحظه نمود .

مردمیکه گردهم جمع شدند ، و بر اساس تعاون و همکاری زندگی خود را شروع کردند
و باتلاش دائم از ثروت طبیعی و خداداد خود که بصورت آب و زمین و مواد خام در زیر پای
آنان وجود دارد ، بهره برداری کردند .

ساختمانهای محکم، شهرهای آباد؛ وسائل و ابزار خوب، صنایع ظریف و سنگین، همه چیز و همه چیز بوجود آوردند استعدادهای مختلف را بکار انداختند، و نیروهای طبیعت را استخدام کردند، خوب فکر کردند، و خوب فهمیدند، خوب گفتند و خوب نوشتند، و از نتیجه فهم و درک خود، خوب هم بهره بردند.

بحقائق عالی جهان هستی، خدا و معاد و کلیه برنامه‌های جاودانی سعادت رسیدند و عقیده داشتند.

مفهوم تجاوز از هر نوع از بین آنان رخت بر بست، تجاوز بحقوق یکدیگر، باموال؛ نوامیس و آبروی هم نکردند. مردمی معتدل، پاک، خیرخواه، امین؛ شرافتمند و مترقی بودند.

بلیدیه‌ها و انحرافات فکری و عملی و آنچه که سد سعادت و مانع سیر صعودی آنان است ریشه کن شد، اینچنین مردمی را میتوان بمعنی واقعی کلمه «تمدن» نامید، چه آنان در کلیه عناصر تمدن: دین، فکر، دانش، صنایع؛ حکومت؛ ادبیات، هنر و اخلاق بنحوص صحیح پیش رفتند و بزرنگی خوب هم رسیده‌اند.

پایه استوار تمدن در اسلام

اکنون تاحدی معنی تمدن را دانستیم و اینک نوبت آن رسیده که اساسیترین طرح اسلام را برای تمدن بررسی کنیم: اسلام قبل از هر چیز بیروان خود، خدائی را معرفی میکند، که منبع همه نیروها و دانشها و کمالات است همه چیز از او سرچشمه گرفته و در اختیار و اراده کامل اوست، بهمه چیز سلطه قاهرانه دارد.

تمام مظاهر و نیروهای جهان هستی با و پابرجا است؛ در آسمان و زمین هیچ چیز از حیطه علم و احاطه اش بیرون نیست. در آفرینش و قدرت، احاطه؛ سرپرستی و قیمومیت خود شریک و همکار ندارد در وجودش ضعف؛ نقص، تغییر و زوال راه ندارد. برایش ابتدا و انتهای نمیتوان تصور کرد. قدرن مطلق، علم مطلق، غنای مطلق است. دامنه کمالاتش از شعاع بلند پرواز فکر انسانی، بینهایت مرتبه؛ وسیعتر است....

يك فرد مسلمان وظیفه دارد، بچنین خدائی معتقد باشد؛ وی را بشناسد و باو ایمان داشته باشد و بدنبال این معرفت و ایمان خود، بسوی این خدا حرکت کرده و تمام هدفش «قرب» پروردگار باشد.

گمان میکنم در همینجا بزرگترین راز و سرچشمه تمدن عالی انسانی را پیدا کردیم .
چه اصلاً تصور يك قدرت بینهایت ، علم عظیم ، اراده کامل ، تاچه حد دامنه فکر بشر را
توسعه میدهد و يك موجود خاکی را تا دور دستترین سرمایه عظیم هستی متوجه میکند .
این بال و پر بقدری قوی است ، و این هدف تا آن اندازه عالی ؛ که پیدایش این عقیده در
يك روح مستعد ، آنچنان انفجاری ایجاد میکند که تمام دریچه های سعادت و کمال را
برویش باز مینماید .

مسلمان اولین وظیفه اش شناختن این پهنه بیکران توانائی و علم و کمال است .
و دومین وظیفه اش حرکت و کوچ بسوی این منبع سرشار خوبی و سعادت است .
درجات خوبی مسلمان را ، از دریچه مراتب قرب وی بخدا میتوان مطالعه کرد .
بهر اندازه که مقربتر شد ، دلیل بر آن است که تأثیر حقیقت اسلام در اعماق روح و کمون دلش
بیشتر است کی بخدا نزدیک میشویم ؛ وقتی سرچشمه علم و توانائی و عدل و رحمت نزدیک
شویم . هر قدمی که در راه دانستن و کشف اسرار طبیعت برداریم ، قدمی است که در راه
«قرب» بعلم مطلق برداشته ایم ؛ هر چه بیشتر توانستیم بر نیروهای جهان مسلط شویم .
و بر قدرتهای نهفته این عالم پیروز شویم ، برای قرب به قدرت مطلق کام برداشته ایم .
در محیطی که ظلمها کوبانده شد ؛ و جلو تجاوزات زور مندان گرفته شد ؛ همه در
پناه عدالت واقعی بحقوق حق خود رسیدند ، این محیط سرچشمه عدل د و خدای
دادگستر نزدیک شده و ب مقام «قرب» رسیده است .

جامعه ای که تمام افرادش از مواهب طبیعی و سرمایه های حیات بهره مند شدند
و بضعیف و قوی و کوچک و بزرگ يك چشم نگریست ؛ و برای دفع نیازمندیهای زندگی
افراد تلاش بیشتری کرد ، و توانست همه را بخوبی بهره مند سازد ؛ این جامعه قدم در راه
«قرب» به «فیاض مطلق» برداشته است . . . و همچنین بهره خیری که میرسد قدمی در راه
قرب برداشته است

خلاصه اسلام میگوید : خدا را بشناسید ، صفات و کمالات خدا را بدانید و جمال و
جلال حقیقی را دریابید و بسوی او ، یعنی برای بهره مندی و بدست آوردن هر چه بیشتر از کمالات
و خوبیها قدم بردارید .

بنظر میرسد ، تنها همین يك جمله برای همه گونه سعادت و ترقی يك مملت پایه استوار
و دستور العمل عظیمی باشد .

ملتیکه سرمایه های فکری خود را خفه میکند ، منابع سرشار و نیرو های عظیم

نهفته طبیعت را زیر پا گذارده، و دست بتسخیر و استفاده از آن نیزند، نمیدانند؛ نمیتواند، ندارد، خوب زندگی نمیکند، بادمیرد، توسری میخورد، عیاش و هرزه و هوسباز است، رازحیات و سر وجود را نفهمیده است.

دریای عظیم قدرت و فیض الهی را نادیده گرفته است؛ خود را شناخته است، مفهوم زندگی را نفهمیده است، حقائق و مقدسات الهی را که از دریچه وحی برایش بیان شده است، بیازیچه گرفته است، قطعاً اینملت از خدادورند، و در اولین قدم اساسی اسلام و امانده اند و بهیچوجه نمیتوانند دعوی قرب بحق کنند، چه مغز متعجر، فکر تاریک و منحرف، بازوی ضعیف، آلودگی و انحراف، گدائی و احتیاج بیگانه، باقرب سرچشمه فیض و نور و غنی و توانائی رابطه ای ندارد.

و بالاخره اگر مردمی خدا را براستی شناختند؛ و بسوی این هدف عالی پیش تاختند، بهمه شرافتها و سعادتها رسیده اند و تمدن و فرهنگ بمعنای واقعی را بدست آورده اند و شاید بتوان تمام راز پیشروی و عظمت گذشته مسلمین را در این دو کلمه جستجو کرد: ایمان بخدا و سیرالی الله.

تاکنون ریشه اساسی تمدن را شناختیم و از این بیعد باید بتفصیل نظر اسلام را درباره حقیقت معنای حیات - مبارزه - علم - آبادی - کار - استفاده از منابع طبیعت - توسعه حکومت و غیره بدانیم تا بخوبی بر از تمدن و تکیه گاه فرهنگ اسلامی پی ببریم.

یادآوری لازم

در شماره گذشته شرحی تحت عنوان « يك مجموعه نفیس » درباره دوره سال اول و سال دوم مجله که هر کدام در يك جلد زرکوب زیبا جمع آوری شده و در دفتر مجله در اختیار علاقه مندان قرار دارد، نگاشته بودیم، ولی در تعیین قیمت آن اشتباهی رخ داده بود که باین وسیله اصلاح میشود:

ریال	۱۴۰	قیمت دوره سال اول برای عموم	
ریال	۱۵۰	»	»
		»	»